CZĘŚĆ X. № 79. ROK 5. (1834.)

TYGODNIK PETERSBURSKI.

GAZETA URZĘDOWA KRÓLESTWA POLSKIEGO.

Wychodzi we Wtorki i Piątki. Prenumerata przyjmuje się pod adresem: do Wydawcy Tygodnika w Petersburgu, do Expedycyi Gazet Petersburskiego Pocztamtu, lub do xięgarni Smirdina; w Warszawie, w drukarni Zawadzkiego i Węckiego i w Biurze Informacyjném; w Wilnie, w xięgarni Zawadzkiego; nadto we wszystkich Pocztowych w kraju urzędach.

Cena *Roczna:* w Rossyi, s pocztą, a w stolicy, z noszeniem do mieszkań, 50 rub. as. *Półroczna*, 25 r. ass. Bez poczty, dla odbierających w xięgarni Smirdina: *Roczna*, 45 r. as. *Półroczna*, 25 r. as. Dla Królestwa Polskiego: *Roczna*, 55 r. *Półroczna*, 28 r. ass.

Piątek, $\frac{12}{24}$ Października.

Tygodnik Petersburski będzie wychodził w roku przyszłym bez żadnej zmiany w dotychczasowym układzie i cenie. Osoby, życzące prenumerować to pismo na rok 1835, proszone są o wczesne zgłoszenie się.

Wiadomości krajowe.

Petersburg $\frac{11}{23}$ *Października.*

Podług ogłoszonego w Pszczole Północnéj artykułu s Kaługi, N. Cesarz Jmć w drodze do Orła przybył do tego miasta 18 Września o 2 po południu, a wyjechał 19 tegoż miesiąca o 1 po południu. J. C. Mość witany i żegnany był najżywszemi oznakami przywiązania ludu. Nazajutrz po przyjeździe N. Pana mieli szczęście przedstawiać się J. C. Mości Urzędnicy, Marszałek Gubernijalny ze szlachtą i znakomitsi kupcy. N. Pan każdego uprzejmie powitać raczył, długo i łaskawie rozmawiał s kupcami o handlu, fabrykach i przemyśle, zachęcając ich do działalności i przedsiębierczego ducha. Głębokie wiadomości we wszystkich gałęziach handlowego przemysłu które w tém zdarzeniu N. Pan rozwinął, zachwyciły wszystkich słuchaczy. Każde słowo Najjaśniejszego Gościa dowodziło wytrawionej znajomości spraw handlowych.

Cesarz Jmć był też na nabożeństwie w Sobornéj Cerkwi, oglądał szpital, zakłady dobroczynności, bibliotekę publiczną i pensyą szlachetną przy Gimnazyum. Ten ostatni zakład szczególniéj ściągnął uwagę J. C. Mości. Potém oglądał park artyleryi i więzienie, w którém dał dowód Swej Monarszej dobroci, darując winę dwom o występki przekonanym i do Syberyi, wraz z dziećmi przeznaczonym kobietóm, którym pozwolił wrócić na dawne miejsce pobytu.

— 27*go* Września J. C. Mość w pożądaném zdrowiu przejechał przez Kaługę, w podróży z Orła do Moskwy.

— Przez roskazy dzienne Cesarskie z d. 30 Września w Moskwie, Dowodzca 5*go* korpusu piechoty jen.-piech. *Kajsarow*, otrzymuje urlop za granicę na 4 miesiące.—2 b. m. tamże, otrzymuje również urlop na 3 miesiące Jenerał-porucznik Inżenierów *Malletski*. — *tegoż dnia*, liczący się w jezdzie Porucznik xiążę *Wittgenstein*, mianowany Adjutantem Kijowskiego Wojennego Gubernatora, Jenerała jazdy, Jenerał-adjutanta hrabi Lewaszowa, z zaliczeniem do pułku Kirysierów J. C. M. Następcy-Tronu.—3 *b. m.* Wice-dyrektor Cesarskiej Wojennej Akademii Jenerał-major baron *Seddeler* uwolniony zostaje od służby.

— Przez Reskrypta Cesarskie mianowani kawalerami orderów: S. Włodzimierza 2 klassy, 15 *Września*, Naczelnik 11*ej* dywizyi pieszej, Jenerał-major *Hurko* 2. — Ś. Anny 1 klassy, 26 *Września*, Orłowski Cywilny Gubernator, Rzeczywisty Radca Stanu *Koczubej*. — Św. Stanisława 1*ej* klassy, 9 *Września*, Zostający w orszaku J. C. M. Jener.-Major *Okuniew*.

— N. Pan raczył przesłać P. Jenerałowi artyleryi, Jenerał-adjutantowi *Suchozanetowi*, następny Reskrypt, datowany w Moskwie, 29 zeszłego Września:

«Minister Wojny, złożywszy Mi wasz raport, tyczący się wyjścia 19*stu* oficerów, którzy ukończyli kursa nauk w Akademii Wojennéj, zdał mi przytém sprawę ze znacznych postępów, które ciż oficerowi w Akademii uczynili, i których dowiedli na publicznym examinie. Miło mi stąd oświadczyć wam, jako Głównemu Zwierzchnikowi tego pierwszego w Państwie wojskowego Instytutu, Moją zupełną wdzięczność. Dzięki waszej niezmordowanéj gorliwości, Akademija Wojenna, ustanowiona przed dwóma laty, ukończyła pierwszy swój kurs w sposobie, odpowiadającym Moim oczekiwaniom i nadziejom. Nie wątpię iż w czynnym zawodzie, dla nich otwartym, oficerowie w téj Akademii ukszałceni, usprawiedliwią starania, których byli przedmiotem i usiłować będą obrócić na pożytek służby, wiadomości, których nabyli.»

«Polecam wam to im oświadczyć i zapewnić o Mojej łasce wszystkich waszych w Akademii Wojennej spółpracowników. Pragnąc obok tego dać wam dowód szczególnej Mojej wdzięczności, za wasze pożyteczne prace, posyłam wam przy niniejszém, pierścień ozdobiony brylantami z Mojem wyobrażeniem.»

«Pozostaję wam zawsze życzliwym.»

— Do Petersburga przybyli: 7 b. m., z Moskwy, dym. Jenerał-porucznik *Arseniew;* z Warszawy, Jenerał-major Głównego Sztabu *Dannenberg* 3; z Rewla, Jener.-major baron *Meiendorf;* z Orła, Członek rady Ministerstwa Spraw Wewnętrznych Rzeczywisty Radca Stanu *Miłoradowicz;* z Mohylewa, starszy Lekarz pułku szlacheckiego Assesor Kollegialny *Suszczyński.* Wyjechali: 6*go* b. m. do Moskwy, Senator xiążę *Oboleński;* do Letyczewa, dymision. Rzeczywisty Radca Stanu xiążę *Golicyn;*— 7*go*, do Symferopola, tamecznej gubernii Marszałek Rzecz. R. St. *Baszmakow.*

Wiadomości zagraniczne.

Londyn 8 Października. Rzadko tylu jak dzisia posłów zagranicznych wyjeżdżało razem z Londynu. Posłowie francuzki, austryacki, rossyjski, hiszpański, niderlandzki, belgijski i szwedzki opuścili kolejno stolicę, a interesa ich krajów sprawują tymczasem konsulowie.

— Xiążę Talleyrand spodziewany jest znowu w Londynie, po upływie miesiąca urlopu.

— Xiężna Beira oświadczyła wdzięczność swoję obu lekarzom którzy znajdowali się przy zmarłej infantce hiszpańskiej, małżonce don Karlosa, podczas jej choroby; jednemu z nich, Dr. Kidd, dała w podarunku piękny pierścień brylantowy, który zmarła zwykle nosiła; drugiemu zaś, Dr. Lara, znaczną summę pieniężną.

— P. Cobbett podróżuje teraz po Irlandyi, lecz wkrótce wrócić ma do Dublinu, dla rospoczęcia tam na nowo lekcyj ekonomii politycznej. S trzech lekcyj publicznych które przedtém dał w tém mieście każda przyniosła mu czystego zysku 30—40 f. sterl.

— Xiąże Devonshire roskazał zlać w jedno wszystkie pochwy szczerozłote, w których mu rozmaite miasta ofiarowały patenta na swoje obywatelstwo, i wyrobić z niej jedną wielką pochew, na której wypisane być mają nazwiska wszystkich tych miast.

— Lord W. Bentinck uchodzi powszechnie za człowieka nader skromnego i prostego w życiu domowem. Pomimo to, objeżdżając prowincye Indyj-Wschodnich, w charakterze Wielkorządzcy, używał zwykle do przewożenia podróżnych sprzętów swoich 103 słonie, 1300 wielbłądów i 800 wozów zaprzężonych wołami, a nadto miał zawsze przy sobie za eskortę jeden pułk piechoty i jeden pułk jazdy.

— Dzienniki tutejsze ogłaszają następujący spis ilości niektórych przedmiotów, spożywanych w Londynie. I tak, corok biją w Londynie 150,000 wołów, 50,000 cieląt, 700,000 baranów, 250,000 jagniąt, 200,000 wieprzów. Ogół spożywanego mięsa dochodzi wartości 8,500,000 f. sterl. Nadto, przywożą corocznie okrętami 8,500 ładunków ryb, każdy ładunek od 40 tonn, i 30,000 tonn ryby drogą lądową; 1,000,000 quarterów pszenicy; na 80,000 f. sterl. domowego ptastwa; 21,000,000 funtów masła; 25,000,000 fun. séra; na 1,000,000 f. sterl. warzywa; 2,000,000 beczek mocnego piwa i porteru; 65,000 pip wina; 11,000,000 gallonów gorzałki; 7,900,000 gallonów mléka i t. d.

— Statek parowy francuski który przywiózł posła tureckiego Namik paszę do Douvres, przybywszy tam podczas przypływu morza wpadł był przez nieostrożność kapitana na mieliznę. Dla wydobycia się stamtąd trzeba było czekać nowego przypływu; lecz Namik pasza, nie chcąc czasu tracić, udał się na ląd w szalupie. Powitany 15*stą* wystrzałami z dział, udał się natychmiast w dalszą drogę do Londynu, gdzie 7 b. m. widział się już z lordem Melbourne.

— Według wiadomości z Portugallii, 20 z. m., t. j. na cztery dni przed śmiercią don Pedra, dona Marya ozdobiła go Wielkim Krzyżem orderu Wieży i Miecza. Dwór przywdział żałobę na sześć miesięcy. Dona Marya przez tydzień z nikim widywać się nie będzie; wszystkie sądownictwa będą przez takiż czas zamknięte. Sama Cesarzowa mocno na zdrowiu zapadła.

— 25 z. m. odbyła się dyssekcya ciała don Pedra, s której okazało się iż serce, płuca i kilka części żołądka i wątroby znacznie były uszkodzone.

— Według wiadomości s Portugallii skład nowego ministerstwa przyjęty został s powszechnem zadowoleniem.— Izba deputowanych, za otrzymaniem wiadomości o zgonie don Pedra, zawiesiła posiedzenia swoje na dni ośm, i mianowała deputacyą z 12 członków, dla znajdowania się na pogrzebie i wyrażenia Królowej spółczucia izby.

— Xiążę Leuchtenberg codziennie spodziewany jest w Lizbonie. Don Pedro zapisał mu szpadę swoję, którą nosił podczas oblężenia Oporto.

Paryż 7 Października. Izba syndykalna agentów giełdowych, chciała zabronić nadal wszelkich układów o papiery hiszpańskie, z wypłatą na pewien termin. Środek ten atoli, który, jeśliby nie zmienił strat przeszłych, zapobiegłby im przynajmniej na przyszłość, odrzucony został większością jednego głosu.

— Jedna z gazet tutejszych twierdzi iż pobyt Królewski w Fontainebleau kosztuje codziennie do 80,000 frank.

— Bankructwo rządu hiszpańskiego, w skutek ostatnich postanowień izby prokuradorów, wynosi do 258 milijonów; a mianowicie: cała pożyczka Guebhardta 22 milijony; $\frac{1}{3}$ pożyczki 5 procentowej 45$\frac{1}{2}$ milijonów, $\frac{1}{3}$ pożyczki 3 proc. 35$\frac{1}{2}$ milijonów, i $\frac{1}{3}$ pożyczki kortezów 135 milijonów. Tutejsi właściciele papierów pożyczki 5$\frac{0}{0}$ i 3$\frac{0}{0}$, umyślili protestować uroczyście przeciw ostatnim postanowieniom prokuradorów, jak to już uczynili właściciele pożyczki Guebhardta.

— Według wiadomości z Algeru, 26 z. m. przybył tam nowy jeneralny rządzca tej osady, hrabia Drouet d'Erlon. Znaczna część mieszkańców wyszła na spotkanie go aż do portu, z muzyką.

— Hrabia Leon de Laborde wydał piękną i wielką kartę Arabii.

— Zawiązuje się tu kompanija, na wzór Londyńskiej, do wprowadzenia jazdy wozami parowemi na drogach zwyczajnych. Kareta parowa, w Anglii, kosztuje 27,000 franków; a porównywając cenę tę do ceny powozów zwyczajnych i biorąc oraz na uwagę koszta kupienia, wyży-

wienia, utrzymania, i t. p. 6 lub 8 koni, potrzebnych do nieprzerwanej całodziennej jazdy, każdy łatwo się przekona iż cena karety parowej nie jest zbyteczną, i że się wkrótce nabywcom z zyskiem wróci.

— Największem w Europie działem jest śmigownica znajdująca się w arsenale w Metz. Francuzi zabrali ją w 1800 r. w Ehrenbreitstein, niedaleko Koblentz. Ma ona 17 stóp długości i waży 22,500 funtów. Tylna jej część ma trzy stopy, otwor zaś 10½ cali średnicy. Ogromne jej łoże ma 34 stopy długości, kule zaś do niej ważą 157 funtów i potrzebują 52 funty prochu.

— Według wiadomości z nad granic hiszpańskich, 28 z. m. Cordova wkroczył na równinę Bastan, s której karliści colnęli się za jego zbliżeniem. Batalijon alawów połączył się z don Karlosem w Enguy, a piąty batalijon udał się z juntą ku Yanci. Codziennie pracują około warowni Elisondo, które nader już groźne stawią czoło. Lorenzo i Oraa. ścigają Zumalacarreguy w okolicach Estella.—2 b. m. don Karlos znajdował się na równinie Ahescoa. Rodil, dowiedziawszy się iż słabość zdrowia nie pozwala jenerałowi Mina niezwłocznie dowództwo nad wojskiem działającem objąć, zdecydował się zachować to dowództwo do czasu jego przyjazdu. 28*go* wyciągnął s Pampeluny ku Zubiri.

— Piszą z Bayonny, iż Pani Zumalacarreguy zamierza wyjechać do Blois.

— W *Journal du Commerce* s powodu wiadomości o zgonie don Pedra czytamy następujące uwagi: «W obecnym stanie rzeczy śmierć don Pedra jest wypadkiem nader wielkiej wagi, który całą Europę niemniej od Portugalii interesuje. Don Pedro nie dokonał swojego przedsięwzięcia; zaledwie uwolniony od wojny domowej, której pożar niedawno stłumiony na nowo przy najmniejszej okoliczności wybuchnąć może, nie miał czasu ustalić swego dzieła. Nieletność młodej Królowej, której polityczne interesa dopiero przez projektowane małżeństwo ustalić się mogą; wprowadzenie mocy obowiązującej Konstytucyi, której dobrodziejstwa nie zostały jeszcze sprawdzone doświadczeniem; obcy wpływ, s pod którego don Pedro nie mógł dotąd kraju swojego zupełnie wyzwolić—są to dla Portugallii pobudki obawy, i przyczyny, dla którychby ubolewać musiała nad przedwczesną utratą regenta, wtedy nawet, kiedyby ją do tego nie zmuszały obowiąski wdzięczności. Wyprawę portugalską chlubnie zakończyła śmierć człowieka, którego życie było skąd inąd wcale pospolitém. Człowiek który po zwycięstwie pozostał wierny dawnym swoim zobowiązaniom; co zdobywszy koronę uniknął pokuszenia włożenia jej na własną głowę, chociaż nie zbywało mu na pozorach do usprawiedliwienia takiego kroku; który nadaje ojczyznie swojej prawa, mające jej służyć za rękojmią przeciw niemuż samemu; który w środku wielkiego dzieła swojego zaskoczony zostaje od śmierci; który zostawuje córkę bez doświadczenia i naturalnych obrońców, w zapasach z najniebespieczniejszémi okolicznościami; który nie może dokonać odrodzenia swojego kraju, któremu poświęcił był ostatnie dni swojego życia, skrócone przez zbytnie usiłowania; człowiek, który wśród takich okoliczności oczekuje śmierci spokojnie — zawsze do ludzi znakomitych liczony być powinien. — Skutki tej śmierci ściągnąć na siebie muszą najbaczniejszą uwagę naszego gabinetu i pociągną za sobą przewagę stronnictwa monarchii konstytucyjnej, lub przewagę angielskiego wpływu. Mianowanie xięcia Palmella na pierwszego ministra, s poruczeniem złożenia nowego gabinetu, zgóry zapowiada iż wpływ angielski wielką w interesach Portugallii grać będzie rolę. Choroba don Pedra była długa; oddawna zgon jego przewidziano, i stąd też gabinet angielski wszystko mógł przygotować dla korzystania s tego wypadku. Z innej strony, jenerał Saldanha, którego wpływ na lud portugalski, a szczególniej na wojsko, nader jest wielki, oddawna uważany był za głowę wygórowanych demokratów. Obecny jego urząd, jako prezydenta izby deputowanych, łatwo skłonić go może do nadania rzeczywistości planom o rząd republikański. Wprawdzie Portugalliia nie posiada żadnych zasad powołujących ją na rzeczpospolitę: lecz nie zbywa jej na zasadach bezrządu. W razie nowych domowych rozterek, wpływ angielski rósłby jeszcze, w tym stosunku, w jakimby jednemu ze stronnictw mógł być pożytecznym. Niemniej też stronnicy don Miguela nie omieszkaliby s takich okoliczności korzystać. Cokolwiekbądź, śmierć don Pedra, albo przynajmniej usunienie jego od regencyi zawsze byłoby wypadkiem którego skutki łatwo przewidziane być mogą i do których przezorny rząd wcześnie przygotować się powinien.»

Rzym 28 Września. Wczora zrana don Miguel przybył tu z Genui i wysiadł w najętym dlań pałacu.

— Oddawna oczekiwane ustąpienie francuzów z Ankony zdaje się coraz nowe spotykać przeszkody, gdy Francya przywiązuje do tego kroku nader uciążliwe warunki.

— Najbogatszy xiążę kościoła, kardynał Albani, legat w Urbino i Pessaro, niebespiecznie jest chory. Liczy on już 84 rok życia i dotąd używał nieprzerwanie najlepszego zdrowia.

Naupliia 31 Sierpnia. Łaskawość jaką Król Otto okazał ku skazanym na śmierć Kolokotroniemu i Koliopulos, zamiast wdzięczności, obudziła w ich stronnikach tem większą zarozumiałość, która wkrótce na jaw w nowych buntowniczych zamachach wyszła. Dwaj synowcowie darowanego życiem winowajcy stanu, Mitros Plaputa i Nikitas Zerbini, do których się przyłączyli wszyscy stronnicy rządów Kapodistrias, znani w Grecyi pod nazwiskiem Napistów, uknowali nowy spisek, który jednocześnie wybuchnął na trzech punktach Peloponezu, w Andritzena, Poperitza i w okolicach Megalopolis. Wszystko co się tylko w sąsiedztwie malkontentów i hołoty znajdowało, połączyło się z rokoszanami. Szczęściem, liczba ich, pomimo wszelkich usiłowań, nie mogła stać się groźną, i trafne a śpieszne rosporządzenia rządu niebawem rokosz ten stłumiły. Rozesłane na potrzebne punkta oddziały żandarmów napadły ich, rozbiły na głowę, i wzięły w niewolę wielką liczbę znaczniejszych, pomiędzy któremi wymieniają Kolergi, Tzokris, Sacheropulos, Nikitas i in. Zwieziono ich już wszystkich do Nauplii, i zapewne rząd w oddaniu im sprawiedliwości większą niż przedtém zachowa rostropność.

Kair 1 Września. Niedawno zaczęła tu wychodzić nowa gazeta, w językach arabskim, tureckim i francuskim, poświęcona szczególniej interesom handlu. Prócz wiadomości krajowych i zagranicznych, zawierać ona będzie taxę wszystkich towarów przywozowych i wywozowych, i wszystkie rosporządzenia tyczące się handlu i żeglugi na morzach Środziemném i Czerwoném. — Monitor Egyptski przestał wychodzić, gdyż pasza ograniczył był jego sferę do tak małej liczby przedmiotów, iż stał się gazetą wcale nieznaczącą. Skąd inąd zawiązało się w Alexandryi towarzystwo dla wydawania innej gazety.

WIADOMOŚCI ROZMAITE.

— W Grecyi, na wyspie Syra, zdarzył się w końcu Sierpnia b. r. wypadek, należący do najrzadszych. Dziewięcioletni chłopiec, zwany Demetriusz Stamillato, uczuł nagle nieznośne boleści w żołądku. Przywołany 17 Lipca Doktor, P. Ardoin, naprożno dawał rozmaite lekarstwa; dziecko ciągle cierpiało, zostając w tym stanie aż po 31 Sierpnia. Nakoniec tego dnia P. Ardoin dał mu jeszcze mixturę na womit, złożoną z emetyku i oleju zwanego kastorowym, (oleum Ricini); wkrótce nastąpiły gwałtowne wymioty, trwające dzień cały, i nakoniec, po niesłychanych usiłowaniach, mały Demetriusz wyrzucił przez gębę *płód ludzki*, który dotąd w żołądku nosił. Płód ten, chowany za największą osobliwość, jest takiego kształtu i wielkości, jakie są właściwe płodowi od pierwszych 40, do 50 dni. Głowę i ręce ma wyraźne, nogi jeszcze się nie były rozwinęły, i zamiast nich jest tylko błonkowate przedłużenie brzucha. Doktor starał się temu nadzwyczajnemu zdarzeniu dać jak największą autentyczność i wezwał za świadków władze miejscowe. Chore dziecko natychmiast uczuło ulgę i zwolna wraca do zdrowia. Jest to dopiero czwarty, w dziejach lekarskich wiadomy, przypadek płodu, który się tym sposobem w ciałach ludzkich rozwija.

— Sławna aktorka francuzka Panna Bourgoin zostawiła umierając swemu synowi, który nosi jéj imię, milion franków majątku. Ale ta fortuna, przez szczególny zbieg okoliczności, znacznie s czasem pomnożoną zostanie. Minister Hiszpański P. Torreno, kiedy był emigrantem i mieszkał w Paryżu, zostawał w ścisłych związkach s Panną Bourgoin i ta mu nawet częstokroć w potrzebie udzielała pieniężnego wsparcia. Teraz P. Torreno, odzyskawszy swoje dobra, posiada do 7 milionów majątku, i przez wdzięczność dla dawnej kochanki, przysposobił sobie jéj syna i uczynił jedynym swoim następcą.

— Gazeta angielska *Globe*, opowiada następną anekdotę o don Pedro. Kiedy będąc jeszcze Cesarzem Brazylii znajdował się razu jednego na Operze w Rio-Janeiro, jakaś dama w żałobie zdołała przecisnąć się do loży Cesarskiéj i padłszy na kolana błagała Monarchę o pomoc. Powieść jéj była jedną z najsmutniejszych: męża, znajdującego się naówczas w Portugallii, z roskazu don Miguela wtrącono do więzienia; syn jéj, służąc w wojsku Brazylijskiém, poległ w bitwie, a przed kilku dniami dom, który miała w Rio-Janeiro, zgorzał s całém mieniem i w tym pożarze zginęło najmłodsze jej dziecko. Don Pedro, wzruszony, cieszył jak mógł strapioną i nakoniec rzekłszy że po burzy zwykle następuje pogoda, obrócił się do jednego z obecnych dworzan, i roskazał mu oddać jej wszystkie, jakie ma przy sobie, pieniądze. Dworzanin ten, przed samém przybyciem do loży Cesarskiéj, grał w wielką grę i fortuna nadzwyczaj mu sprzyjała. Gdy po niejakiém wahaniu się wyjął pugilares, pokazało się iż ma w nim przeszło 600,000 franków w biletach bankowych. Don Pedro był zdziwiony iż mimowolnie tak znakomity dar uczynił, nie cofnął jednak swego słowa i biedna kobieta tę summę z rąk jego odebrała. Kilka lat przeszło. Kiedy w swéj wyprawie dla odzyskania tronu Córki, don Pedro przybił do brzegów Portugallii i wylądował w Oporto, w chwili gdy się znajdował w największéj potrzebie pieniędzy, otrzymał niespodzianie list ze 12,000 dollarów. List był od téj samej damy, którą tak hojnie niegdyś poratował, i zawierał nadto oznajmienie że dwaj pozostali jéj synowie zaciągnęli się do wojska, któremu don Pedro dowodzi. Anekdota niniejsza dopiero przed samą śmiercią ex-Cesarza stała się wiadomą: w owym zaś czasie nikt nie mógł zgadnąć skąd przyszły 12,000 dollarów.

— Podług najściślejszych wyrachowań stanu i liczby *płci pięknej* w Londynie, wypada, że ta stolica zawiera 80,000 kobiet pewnej klassy; że teraz jest nadto 15,000 dziewcząt, córek ubogich rodziców, które nie mają żadnego wiadomego sposobu utrzymania się, ani nawet schronienia. Liczba służących kobiet w Londynie wynosi 165,732; średni stosunek czasu, przez który służące zostają na jednem miejscu, jest 462 dni; skąd wypada, również w średnim stosunku, że codzień jest 358 takich, które odmieniają miejsca.

— Podług otrzymanych w Londynie 2 b. m. wiadomości z Vera Cruz, wszyscy tam są przekonani że jenerał Santa Ana zamyśla przybrać tytuł Cesarza, ale krok ten ma być tylko utorowaniem drogi do tronu Mexykańskiego dla jednego s xiążąt Hiszpańskich, sam zaś Santa Ana chce pozostać Wice-królem. Krokiem przygotowawczym ku temu jest świeżo wydany wyrok, odwołujący skazanych przez kongress na wygnanie tak Hiszpanów jak i Kreolów. Prezydent przebaczył tym nawet, którzy broń przeciw niemu podnieśli. Cholera nieprzestaje grasować w Oajca, Mexico i okolicach.

— Znany poeta angielski Campbell, znajdujący się ostatniemi czasy w Paryżu, puścił się stamtąd w podróż do Algeru, towarzysząc deputowanemu francuskiemu P. Lawrence, który już poraz drugi wysłany jest przez Rząd dla obejrzenia téj osady.

— Podług ostatnich urzędowych wyrachowań, ludność Paryża wynosi 785,000 mieszkańców, którzy zajmują 27,000 domów; co daje stosunek około 28 na każdy dom.

— Królowa Belgów, jak mówią, znowu jest brzemienną. Królowa Francuzów wkrótce zamierza odwiedzić swą Najjaśniejszą córkę.

— Medale niegdyś odbijane jedynie przy najważniejszych wypadkach, poczynają dziś wybijać i dla komedyantek. Sławny mincarz Nesti, w Medyolanie, wygotował medal na pamiątkę pani Malibran. Medal ten wyobraża popiersie jej z nadpisem: Maria Felicitas Garcia Malibran; podobieństwo jest doskonałe. Na stronie odwrotnej znajduje się napis: Per universale consenso proclamata mirabile nel azione e nel canto.

Statystyka.

— W jednym z ostatnich poszytów Dziennika Ministerstwa Spraw Wewnętrznych z r. 1833 zawiera się zdanie sprawy Ministra Spraw Wewnętrznych z r. 1833. Następujący wyciąg da poznać niepospolitą ważność tego aktu.

Obowiąski Ministerstwa Spraw Wewnętrznych w dzisiejszych jego granicach i składzie są: 1) Staranie o opatrzenie dostatecznego w kraju wyżywienia; 2) Przestrzeganie wewnętrznego bespieczeństwa, spokojności i porządku, a stąd wchodzą sprawy ogólnego w gubernijach, powiatach, miastach i wsiach zarządu i policyi; tudzież niektóre połączone z niemi sprawy wewnętrznego gospodarstwa w miastach i po wsiach, urządzenie targów,

jarmarków, utrzymanie poczt, dróg i innych sposobów wewnętrznej komunikacyi, i odbywanie tak na to przeznaczonych, jako i innych miejskich i ziemskich powinności; 3) uchowanie instytucyj Panującej Wiary od nadwerężenia jej praw przez sekty i odszczepieństwa, tudzież uchowanie określonej w ustawach swobody obcych wyznań; 4) staranie o utrzymaniu publicznego zdrowia w Państwie i użycie potrzebnych ku temu środków; 5) urządzenie i zawiadowanie szpitalami i innemi zakładami do Urzędów Powszechnej Opieki należącemi, tudzież szafunek summ do nich wchodzących; 6) urządzenie i doskonalenie rozmaitych gałęzi wiejskiego przemysłu i wzmaganie wszelkich pożytecznych dla ogółu przedsięwzięć; nakoniec 7) niektóre sprawy szczególne, tyczące się właściwych różnym stanom prerogatyw wyboru urzędników przez szlachtę i kupców, udzielania tytułu pocześtnych obywateli, przechodu do stanu wolnych rolników, osadzania i zarządu zagranicznych kolonistów, tudzież zarządu ludami koczującemi.

We wszystkich prawie tych częściach zarządu w ubiegłym 1832 roku poczyniono rozmaite, mniej więcej ważne rozrządzenia, których wykonaniem Ministerstwo trudniło się i w roku 1833. Zresztą, w roku 1832 nie zaszły żadne nadzwyczajne wydarzenia. Spokojność publiczna nigdzie nie była zakłócona. W gubernijach Saratowskiéj Symbirskiéj, Kurlandskiej, Niżegorodzkiej, Ekaterynosławskiéj i Witebskiéj w niektórych miejscach ukazywały się bandy rozbojników, lecz ci prawie wszyscy zostali schwytani.—Stan zdrowia w kraju był także w ogóle zaspakający. W ciągu żeglugi 1832 roku, w kwarantannach w Kerczu i Odessie i na rogatkach Eupatoryjskich, na przybyłych s Turcyi okrętach, podwakroć ukazywały się znaki czumy: lecz dzielne środki wstrzymały zarazę w samych jéj początkach. Odra i skarlatyna, w wielu gubernijach napadała dzieci, lecz choroby te, wstrzymywane zwyczajnemi lekarskiemi środkami, nie miały szkodliwych skutków. W niektórych miejscach, a nawet i tu, w Petersburgu, zjawiała się ospa naturalna, lecz po większej części u tych tylko, co nie mieli szczepionej. Dla tego użyto nowych środków, aby upowszechnić szczepienie. Zjawiały się także, ale tylko miejscami, epidemiczne gorączki nerwowe, krwawe biegunki, influenza (catarrhus epidemicus, la grippe), zaraza Sybirska, i nieuader pospolita choroba rafania, od niedojrzałego z głównią zboża. Zarząd lekarski wydał i rozesłał instrukcyą o leczeniu tej choroby, ogłoszoną i w Dzienniku Ministerstwa Spraw Wewnętrznych. — Cholera w 1832 roku zjawiała się w Kronsztacie, Petersburgu, Schlüsselburgu, na wodnej Wyszniewołockiéj drodze do Tweru, na drodze Pskowskiéj w Porchowie, na Ryskiéj w Dorpacie i w kilku wioskach w gubernii Liflandskiej; lecz w ogólności szerzyła się słabo i umierało z niej niewielu. Zjawiała się więcej między pospolstwem, które żadnej nie zachowuje ostrożności w pokarmie i odzieży. W biegu symptomatów swoich była dość prędką; lecz chorzy, co szukali pomocy lekarskiej w samym początku choroby, po większej części rychło i łatwo od niej się ratowali.

W handlu, na głównych targach i jarmarkach w r. 1832, zwłaszcza porównywając z laty poprzedniemi, dał się widzieć ruch nader pomyślny. Przez to poprawił się byt nie tylko handlowej, lecz i niższej pracowitej klassy mieszkańców, czego dowodzi nadzwyczajnie pomyślny pobor podatków i zaległości.

Urodzaj w r. 1832, lubo nie wszędzie obfity, w ogólności mógł się nazwać dość dobrym. Wyjąwszy w kilku wsiach skarbowych w gubernijach Tambowskiej i Penzeńskiej, nigdzie się nie dał uczuć niedostatek i ilość wywiezionego za granicę zboża, tudzież innych artykułów żywności, była dość znaczna. Lecz zaraz s początku ubiegłego 1833 r. ważny przedmiot opatrzenia żywności zaczął zaprzątać Ministerstwo Spraw Wewnętrznych. *)

W jesieni 1832 w wielu gubernijach przed czasem zaskoczyły zimna i wypadły śniegi. Lecz pochodząca stąd obawa zwiększyła się jeszcze na wiosnę 1833 r., której początek prawie wszędzie był nadzwyczajnie zimny, a wnet potém nastąpiła niesłychana susza we wszystkich południowych prowincyach —Wiadomości o tak niepomyślnym urodzaju były powodem, że Ministerstwo w końcu Czerwca 1833 r. przystąpiło do obmyślania nadzwyczajnych środków. (Przestaniemy tu na przywiedzeniu urządzeń niewiadomych jeszcze s Tygodnika.) N. Cesarz 25 Czerwca roskazał Ministrowi Skarbu, aby wysyłał, bez osobnych decyzyj, summy do 100,000 r. ze Skarbu Państwa, do gubernij w których okaże się potrzeba zapomogi; Minister Spraw Wewnętrznych otrzymał także pozwolenie assygnowania do 200 tysięcy r. s kapitałów wyżywienia po gubernijach.—Wysyłani byli urzędnicy Ministerstwa Spraw Wewnętrznych do różnych gubernij, dla wyrozumienia stanu mieszkańców nieurodzajem dotkniouych. Poźniej w tym celu N. Pan posyłał swoich adjutantów, dla przekonania się o skutku czynionych starań i dla rozdawania wsparcia. — Ministerstwo zaleciło Gubernatorom, aby 1 Września donosili o ilości i jakości urodzaju zboża i trawy, a 15*go* o ilości użytej na zasiew, o pozostałości, i o zapomodze jakaby mogła być potrzebną.—W gubernijach Połtawskiej, Tambowskiej, Kurskiej i Ekaterynosławskiej odmieniono kwaterunek wojska.—Wydano zalecenie o powściągnieniu przekupniów zboża i innych artykułów żywności.

Dzierżawcom monopolium trunków pozwolono wyrabiać wódkę z buraków i kartofli. Zwiększono roboty publiczne, s których jedne zaczęto przeszłej jesieni, a drugie wyznaczono na przyszłą wiosnę. — W gubernii Kijowskiéj, w roku jeszcze 1832, zamierzono sporządzić szosse od stacyi Browarów, teraz otworzono już tę robotę. — W gub. Taurydzkiej pomnożono wybieranie soli z jezior, za pomocą robotników przywołanych z Małorosyi i innych sąsiednich gubernij; zaczęto robić przystań w Jałcie; z Bakczysaraju do Sewastopola i wzdłuż południowego brzegu ma się robić droga; w Berdiańsku zakłada się publiczny ogród; w Kerczu robią się nadbrzeża, place i ulice; w gubernii Chersońskiej zwiększono wyłamywanie kamieni na Bugu. W samym Chersonie i Odessie trwają rozmaite publiczne roboty. W guber. Ekaterynosławskiéj na przyszłą wiosnę mają się naprawiać drogi, kopać kanały i przygotowywać pola dla zasiewania lasów. W Bessarabii pozwolono dostawać sol i ma się robić wał na przestrzeni 12

*) Zebrane o tém w Ministerstwie podania były następujące:

W klassie rolniczej było dusz męskich 18,541,672, żeńskich 18,760,058.

Zasiano zboża ozimego w 1832 r. 19,269,088 czetw., jarzyny wiosną 1833 r. 28,920,754 czetw.—W 42 gubernijach dla 23,343.610 dusz ludności, są *wiejskie złożowe magazyny;* w nich liczono zboża na r. 1833 w naturze 7.968,052, rospożycznego 4,601,530, zaległości 1,445,554 czetw.—Kapitały przeznaczone na wyżywienie w tych i w innych gubernijach wynosiły 21,807,458 r.

wiorst; w Izmailu przedsiębiorą się rozmaite publiczne roboty. Od Smoleńska ku Moskwie i od Woroneża ku Zadońskowi ma się robić szosse; na pierwsze dano już ze Skarbu Państwa 394 tysiące, a na drugie 96 tysięcy rubli; w samym Woroneżu i innych miastach tej gubernii ma się rospocząć brukowanie ulic. Oprócz tego przystąpiono do wykonania projektu o uczynieniu spławną rzeki Cny, od Tambowa do Morszanska i dozwolono złożyć na to spółkę akcyonistów. — Oprócz tego N. Pan uznał za potrzebne w wielu miejscach do zapomog już poczynionych z magazynów przydać jeszcze wsparcia w pieniądzach i zbożu. W ogóle z miejscowych kapitałów użyto 7,637,575 rubli assygn. i 50,000 rubli srebrem, a ze skarbu 13,773,637 rubli assygn. Opatrzenie żywności w stolicy było także przedmiotem starań Ministerstwa. Od 16 Października wydano ze wszystkich miejskich i wojskowych magazynów, za biletami, 1281 kulow (w cenie po 19 rubli) i 8 pud. zboża. Ceny zaś targowe do końca 1833 r. utrzymywały się takie: 23 rubli za kul, 2 rubli 55 kop. za pud mąki, 5 kop. za funt pieczonego chleba. — Prywatne ofiary przybywały ciągle na pomoc usiłowaniom rządu.

Zatamowanie albo przynajmniej zmniejszenie włocęgi i obmyślenie najskuteczniejszych do tego sposobów zajmowało miejscowe władze i Ministerstwo Spraw Wewnętrznych. W gubernijach Litewskich, Jenerał-gubernator w ciągu 1833 roku czynnie i stanowczo działał przeciwko przechowującym zbiegów. W Bessarabii w skutek rozrządzeń tamecznego Jenerał-gubernatora i zaleceń Ministerstwa, wzmogła się czynność policyi w chwytaniu włocęgów, których od Sierpnia po Grudzień wzięto i wysłano do 500 ludzi. We Wschodniej Syberyi przeznaczono nagrody dla żandarmów, kozaków i dla żołnierzy garnizonów, za chwytanie zbiegów.—W gubernii Ekaterynosławskiej niedaleko od Taganroga, Rostowa i Azowa, w miejscach Azowskiemu morzu przyległych, zarosłych trzciną i niedostępnych dla ciągłego policyi dozoru, zbiegi a nawet podejrzani ludzie zawsze znajdowali schronienie; szczególniej zaś w tak nazwanych *Kuleszowych chutorach*, rosproszonych na wielkiej przestrzeni. Zapobieżono temu nowowydanemi prawidłami. — W początkach roku 1833 rospoczęto wykonywanie Zdania Rady Państwa potwierdzonego przez N. Pana 22 Grudnia 1832, o karaniu przechowujących dezerterów i o przewodzie policyjnym spraw tego rodzaju. — Lecz najważniejsze rozrządzenie w 1833 roku zapadłe ściągało się do odmiany dawnego prawa, o wysyłaniu włocęgów na Kaukaz: wielu włościan obywatelskich umyślnie uciekało po to, aby pojmani potém jako włocęgi, mogli się zapisać do kozaków, i przez to mniemane osiągnąć korzyści. Wydana stosowna ustawa zapobiegła temu na przyszłość.—Równie i w stolicach zaprowadzono lepszy porządek w meldowaniu o przyjeżdżających i odjeżdżających. — Do liczby nowych środków, użytych dla powściągnienia włocęgów i dających przytułek ludziom szkodliwym, należy odnieść; 1) Ustanowienie na Białorusi doczesnego, osobnego dozoru policyi, na wzór zaprowadzonego w gubernijach Litewskich, i w tym celu przydanie w pomoc Gubernatorom Naczelników Okręgowych, wybieranych s pomiędzy wyższych oficerów. Ułożona instrukcya określiła granice ich władzy. 2) Ustanowienie szczególnych prawideł o wydawaniu pasportów chcącym jechać do Ierozolimy, w samych tylko miastach pogranicznych. Zdarzało się bowiem że biorący takie pasporta wewnątrz Państwa, włóczyli się z niemi po lat kilka, i, pod pozorem pielgrzymki do ziemi świętej, wyłudzali jałmużny i wsparcia.

W zarządzie kwarantannowym najważniejszą czynnością, w ubiegłym roku, było zabronienie zagranicznym okrętom wstępu do Azowskiego morza, dopokąd nie będą dostatecznie oczyszczone w Kerczu lub innych Rossyjskich portach. To pociągnęło za sobą rozmaite w Kerczu rozrządzenia. — Nowa ustawa o Kwarantannach zaczęła się wykonywać i sformowanie stosownej straży coraz postępuje. — Od Mołdawii i Wołoszczyzny złagodzono środki ostróżności. — Czanomorskie kwarantanny miały nadzwyczajne zatrudnienie s powodu powrotu wojska s Konstantynopola.

Wszystkie doniesienia o zarazach rospatrywane były w Radzie Medycznej. Taż rada wskazała środki zapobiegania chorobie raka; przyzwoliła na założenie w Kazaniu szpitalu dla chorych na oczy; określiła przypadki, w których może być dawana Tulinowska nalewka, w Woroneżu skutecznie podczas cholery użyta; rospatrzyła sposób cudzoziemca Hellermana leczenia zajękliwych (ogłoszony w dzienniku Ministerstwa Spraw Wewnętrznych), tudzież doświadczała Sybirskiego blekotu, w gorączkach pożytecznej. — W Petersburgu w Moskwie i po innych miastach mają być ustanowione centralne homeopatyczne apteki.—Lekarz Pietruszewski podał projekt zbierania roślin dziko rosnących w portach Czarnego morza. Projekt ten został zatwierdzony.—W Petersburgu otworzono zakład sztucznych wód mineralnych. Drugi taki dozwolono otworzyć w gubernii Podolskiéj, w miasteczku Kamionce, należącem do Feldmarszałka xięcia Wittgensteina. Akcye na to przedsięwzięcie mają wynosić po 500 r. ass.

Dla przygotowania dostatecznej liczby lekarzy dla wojska, floty i do cywilnéj służby, N. Pan uznał za potrzebne do istniejących już zakładów przydać osobną Medyczno-chirurgiczną Akademiją w Wilnie. Dla braku lokalu jeszcze w niej liczba uczniów na koszcie skarbowym nie jest zupełną, lecz zaradza temu urządzenie stypendiów. Pobierający je uczniowie obowiązani będą także do odsłużenia Rządowi pewnej liczby lat.

W Akademii Wileńskiej, tudzież w Petersburskiej i w jej Moskiewskim oddziale, w początku 1833 r. uczyło się uczniów skarbowych 635, pobierających stypendya 70, pensyonarzów 15, ochotników 840. W ciągu roku przybyło skarbowych 143, pensionarzów 11, ochotników 363. W ciągu roku wyszło lekarzy 175, z nich wstąpiło do służby 125.

Z Instytutu Położniczego w Białymstoku wyszło 8 akuszerek. Lecz ustanowione w etatach miejsca akuszerek najwięcej zajmują wychowanice Instytutów Cesarzowej Maryi: teraz mają być urządzone przy niektórych urzędach powszechnej Opieki osobne szkoły. W ciągu 1833 r. Akademije, oprócz swoich uczniów, przyznały rozmaite akademickie stopnie 276 lekarzom i wyexaminowały 43 akuszerek.

Печатать позволяется. С. Петербургъ. 11-го Октября, 1834. *Ценсоръ П. Гаевскій.*

W DRUKARNI WOJENNEJ.